

Gunnar Langberg *Saadan har det været,*

uddrag af privat skrift i familien udlånt af Annie Langberg 2014 til ABS, siderne

03 Titelblad – se sidetal nederst på siderne

33-37 I Norge

114 Tak fra Norge, Haakon R

38 Atter i Sverige

58 Hjælpsomme svenskere

60 Efterretningstjenesten

61 Illegalt til Danmark 1944

62-63 Efterretningstjeneste i Sønderjylland/Fyn

64 Krigen forbi

SÅDAN HAR DET VÆRET

AF:
GUNNAR MARTIN HARALD LANGBERG

I NORGE.

DEN 14. APRIL 1940 kørte vi kl.8.30 med toget ind i Kongsvinger. Vi var ret spændte på, om tyskerne var nået frem til byen, det var de heldigvis ikke. Vi søgte straks efter ankomsten forbindelse med de militære myndigheder på stedet, afsnitschefen i Kongsvinger, kaptajn Larsen. Vi blev hilst med begejstring af befolkningen, hvilket naturligvis glædede os meget. Efter at have fået passersedler blev vi henvist til kommandostationen, der var oprettet i et gæstgiveri i byens udkant. Her fik vi udleveret udrustning: Geværer med bajonet og ammunition samt en Colt pistol (11mm), livrem og patrontaske, desuden den norske grønne uniform med tilhørende hue, som nærmest var en skihue. Geværerne mindede meget om vores egne, men var kun 6,5 mm. Tre kasser viste sig til vores glæde at indeholde danske "Madsen rekylgeværer". Der var nogen forvirring ved vores første møde med den norske hær, hvilket vi dog forbandt med den omstændighed, at Oslo med generalstab, mobiliseringskontorer og depoter var blevet overrumplet af tyskerne straks den 9. april. Quislings tilbageholdelse af mobiliseringsordren gennem radioen havde også bevirket, at størstedelen af de indkaldte alligevel var taget hjem. Vi blev henvist til "Grand

Hotel", der efter udseendet godt kunne have undværet d'et. Hotellet var mest optaget af Røde Kors, og institutionens vogne sås overalt i byen. I løbet af dagen var der luftalarm 2 gange, uden at vi hørte nogen maskiner. Alarmeringen foregik på den måde, at en mand løb rundt og råbte: "Fly! Fly!". Dette råb gentoges så rundt omkring, hvorpå alle løb op til skoven. Der var mange mærkelige episoder. Eksempelvis en dame, der havde glemt sine papirer på sit værelse, bad en soldat om at slå døren ind. Han var allerede begyndt, da en forbipasserende gjorde opmærksom på, at nøglen sad i døren. På den gamle Kongsvinger Fæstning, der nu var våbendepot, var en ældre major kommandant, som folk i byen ikke havde den bedste tillid til. Rygtet gik, at han var Quislingmand. På Fæstningen var en snes tyskere som fanger fra et sænket tysk skib. De blev senere befriet af den fremrykkende tyske hær. Forholdet mellem majoren og kommandanten i byen var ikke godt. Neerbek med et lille vagthold overvågede natten over, at fangerne ikke blev givet fri. Vi havde fået rådighed over en lille styrke (38 mand). Mange af dem var 30 - 40 år, så vi hørte til de yngste. P.g.a. de usikre forhold lod vi udlevere pistoler til de kyndige blandt

Vores lille kompagni.

vore folk og lavede en vagttrøste for natten. Vi delte vores lille flok op i 3 delinger: 1. De, der havde været soldater. 2. De, der havde prøvet at skyde. 3. De, der var helt uerfarne. Det var en blandet flok, nogle var indkaldt til Oslo, men var forhindret i at møde op p.g.r.a. tyskernes tilstedeværelse. Andre var overlevende fra et skib, tyskerne havde torpederet. Endelig var der nogle stykker, der bare havde meldt sig bl.a. os. Jeg blev næstkommanderende, Neerbek og Marquardsen samt den tidligere omtalte furer Moberg delingsførere. Harald blev menig. Hjemme blev han kasseret på session, men kunne godt bruges i krig, som han muntert berettede senere. "Løjtnant" Davidsen blev kompagnichef, men vi opdagede hurtigt, at han ingen militær uddannelse havde. Der gik også kun få dage, før vi kun så ham et par gange. Vores bataillonschef, major Ø.Rød, og andre norske officerer gennemskuede ham hurtigt. Han var uden tvivl psykopat og blev puttet af vejen. Rød prøvede at få ham erstattet med en norsk officer, men det lykkedes ikke. Efter Krigen læste vi af og til om ham i avisen, når han blev straffet eller løb fra hotelregninger. Næste dag den 15. april fik vi ordre til at tage til Elverum. Davidsen, Moberg og jeg plus en dansk journalist kørte i en bil, vi havde fået stillet til rådighed. Da vi havde tilbagelagt ca. halvdelen af vejen, blev vi standset af en post ved en solid vejspærring. Den bestod af svære træstammer sammenfiltret med pigtråd ca. 50 m. lang. Vi måtte derfor køre en omvej. Marquardsen med resten af styrken tog med tog. Der havde i Kongsvinger meldt sig 7-8 kvinder, der tog med og på en eller anden måde skaffede os mad og drikke. Der var mange stop og vanskeligheder på vejen, men vi nåede da til Elverum ud på eftermiddagen. Her så vi de første grusomme spor af krigen. Vi skulle melde os til major Arentz på Folkehøjskolen lidt uden for byen, og under marchen derud så vi, hvorledes hele den indre by var brændt og sprængt væk, kun skorstenspiberne ragede op her og der mellem ruinerne af sønderskudte bygninger. Rundt omkring stod udbrændte biler. En enkel med et forkullet lig. Majoren tog venligt imod os. Der blev holdt en velkomsttale til styrken. Vi skulle imidlertid ikke indkvarteres her, men på Lærerhøjskolen. Vi tog derhen og fik rådighed over to klasseværelser, spiste en rigtig gang soldaterlabskovs og modtog derefter tæpper og soveposer. Vi måtte sove på gulvet, men fandt det praktisk at samle lærernes efterladte frakker sammen. Det var et rart underlag, undtagen for Marquardsen, som havde ligget på noget hårdt hele natten. Han fandt i en lomme sanglærerens stemmeg-

affel. Den fulgte ham som et klenodie og kom kun frem, når den gode tone var ved at forsvinde.

Den 16. april fik vi straks om morgenen ordre til at rykke sydpå igen, samtidig fik vi den oplivende meddelelse, at englænderne var gået i land i Namsos, de trykkede samtidig tyskerne på en anden front. Vi fik stillet 2 busser til rådighed og kørte til Flisa, hvor vi indrettede os i et stort tomt hus (forsamlingshuset) lidt uden for byen. Nogle lokale kvinder gik straks i gang med at lave middagsmad til styrken. Vi fik os godt indrettet, og der blev lagt telefon ud til os. "Kasernen" indrettede vi, således at mandskabet fik den største stue. Ovenpå improviserede vi et kontor og et lille soverum. Derefter kunne vi så gå i gang med at uddanne vores gutter. Den yngste var sytten år og den ældste halvtreds. Alle var ivrige efter at lære noget under den korte uddannelse, det måtte blive til. Om aftenen var der musik og sang i mandskabsstuen, hvor lotterne skænkede kaffe. Nogle spillede mundharmonika, mens andre dansede dertil med lotterne. Den 17. april. Kompagniet blev vækket kl.7, forplejet fint og var så klar til at tage fat på dagens øvelser, som bestod af eksercits og felttjeneste. Om eftermiddagen fik vi besøg af vores to filmfotografer Boysen og Christensen, som filmede vores folk under arbejdet. Senere på dagen fik vi den sørgelige meddelelse, at vi måtte trække kompagniet nord på. Da tyskernes pres på den front vi tilhørte, var forøget, samtidigt med at de havde taget Kongsvinger. Vi forlod så vores lille "Kaserne" og kørte et godt stykke tilbage til Vest-erhaug, en landsby, hvor vi indkvarterede os på en gård. Vi blev meget venligt modtaget af familien. Næste dag den 18. april. Formiddagen gik med feltøvelser og efter middagen, som lotterne lavede til os, fortsatte vi med øvelserne. Den følgende dag den 19. april trænede vi videre med styrken. Det var glædeligt at se, hvor ivrige alle var for at lære, det vi kunne give dem, og vores to filmfotografer filmede på livet løs. I dagens løb tilgik der os en styrke på ca.30 mand under kommando af en "Løjtnant" Nordby. Om eftermiddagen fik vi ordre til at køre til Rena, hvor vi om aftenen blev indkvarteret på en gæstgivergård. Vi blev vækket hen på morgenen ved at høre maskiner i luften, så en hvislende lyd efterfulgt af detonationer. Vi blev bombarderet! I en lille pause hurtigt afsted til en lade et stykke fra gæstgivergården, hvorfra vi betragtede bombardementet. I begyndelsen gik maskinerne meget højt, men da de ikke blev beskudt, gik de ned til 50 m's højde. Vi havde hurtigt fået spredt bilerne i terrænet, imens regnede brandbomberne ned. Nu så vi en bygning

Elverum. Efter tyskerne havde jagtet kong Haakon.

Kompagniets yngste (17 år).

Det var ikke altid lige let med transporten.

Kog udpeger mål.

Major Rod, vores battaillønschef.

- en bank - gå op i luer. Vi ilede til for at hjælpe med for at slukke branden, men arbejdet blev besværliggjort p.g.a., at vi bestandig blev beskudt af de fjendtlige flys maskingeværer. Senere fik vi at vide, at en nordmand havde pillet ved en blindgænger ved siden af banken, hvad der kostede ham livet. Byen var præget af almindelig forvirring. Efterhånden var vores lille kompagni det eneste, der var tilbage i byen. Da vi så os omkring, brændte det overalt, og det tjente intet formål at fortsætte slukningsarbejdet. Vi tog nu mod nordvest, herfra kunne vi se de fjendtlige maskiner bombe byen og omegnen. Detonationerne var voldsomme og kunne høres viden om. Efter denne forvirring savnede vi kun to mand. Det lykkedes vores maskingeværskytte at ramme et fly, der forsvandt i horisonten med en tyk røgstribe efter sig. Vores to filmfotografer filmede byen, der var et stort flammehav. Et par dage inden, hvor det var mere roligt, havde de taget en jernbane - dræsine og kørt sydpå i håb om et scoop. De blev hurtigt stoppet af en tysk vagtpost. Der spurgte: "Was machen Sie hier?", hvorefter Theodor Christensen pegede på ham og sagde: "Was machen Sie hier?" Manden må have været østriger, for han morede sig og sendte dem tilbage. De fortalte os nu, hvor langt tyskerne var nået. Lidt nord for Rena blev vi angrebet af fly. Der skete ikke megen skade, men bagefter kunne jeg konstatere vigtigheden af rutineret geværbetjening. Jeg opdagede, at jeg per refleks havde af-fyret geværets beholdning af ammunition og nåede derefter at springe væk fra vejen og ind i den tilstødende skov. Jeg havde set maskingeværskytten i flyets næse bag glasset samt bomber, der blev kastet fra maskinen. Resultatet var nogle væltede træer og en række kratere i skoven, men rart var det bestemt ikke. Da alt efterhånden var blevet mere roligt, drejede vi syd om Rena og kørte til Korperud gård. Vejen nordfra gik stejlt ned imod byen. En by, der nu kun var et flammehav. Her sprang vores fotografer ud for at filme. Om-sider nåede vi stedet, hvor en optagestilling skulle indrettes for to foran liggende kompagnier af major Røds batl. I tide erfarede vi, at tre af sønnerne på den gård, vi tog ind på, var Quisling-folk, hvorfor vi måtte sætte vagt ved alle telefoner og forbyde enhver trafik ind og ud gennem gården. Så gik vi i gang med at lave vejspærringer og rekognoscere for ildstillinger syd for vores opholdssted. Bl.a. foretog vi en meget stor rydning, således at der kunne skydes ned langs Glommen-elven.

Næste dag den 20. april fortsatte vi bygningen af spærringerne under ustandselig aktivitet fra de fjendtlige fly. Men efter vore oplevelser i Rena, havde vi lært betydningen af et godt flyverskjul. Her måtte jeg med pistol tvinge nogle

af "Løjtnant" Nordbys folk til at forblive i flyverskjul, da de bestandig prøvede at løbe fra det ene sted til det andet og derved kunne henlede flyenes opmærksomhed på os. Netop som vi var færdige med vores opgave, fik vi ordre om afløsning, der blev foretaget af en krigsmæssig udrustet batl. Med tildelt artilleri og ingeniørtropper.

Så gik det atter nordpå til en lille by ved navn Steinvik, her fik vi anvist skolen til underbringelse.

Om morgenen fik vi ordre til at forlade Steinvik og tage tilbage til Korperud, da tyskerne her trængte stærkt på. På vejen blev vi straks angrebet af fly. Efter dette angreb, som vi slap heldigt fra, nåede vi bestemmelsesstedet, hvor vi skulle gå i stilling omkring vejen langs med Glommen. Stillingen var efter forholdene nogenlunde og udbedredes betydeligt, dels af vore egne folk og dels af skovhugstkyn-dige nordmænd, som fældede træerne ned over vejen og af-brød telefonledningerne. Til besættelsen af stillingen besad vi 3 rekylgeværer, et stort vandafkølet maskingevær, et lille antal pistoler samt mandskabs geværer. 2-3 km. foran os lå to norske kompagnier i kampfølning med fjenden. Fra den ene side hørte vi norske artilleriprojektiler hvisle gennem luften, fra den anden side tyske, som slog ned bag os i Rena. Her i stillingen lå vi 3-4 timer, men så blev der pludselig givet ordre til tilbagerykning, idet vi efter sigende skulle afløses af to krigsstærke kompagnier med hjælpevåben. Denne ordre kom meget overraskende og virkede til at begynde med nedslående, men bagefter indså vi det orkesløse i med vore midler at modsætte os de tyske panserstyrker. Vi blev nu beordret i stilling umiddelbart ved Rena, nærmere betegnet ved vejkyrdsset, hvor broen fører over Glommen. Stillingen, vi havde fået ordre til at indtage, lå midt i det tyske artilleri-bælte, men heldigvis skulle vi ikke blive der ret længe. Nu fik vi ordre til at gå tilbage og ende i vores gamle kvarter i Steinvik. Da vi kom tilbage til skolen, var det helt oplivende at gense de 8 lotter med fru Endal i spidsen. De havde ventet os, og bordene stod dækket med dejlig mad. Om natten var der en del trafik på landevejen på begge sider af Glommen, hvor en stadig strøm af større eller mindre grupper af norske soldater og køretøjer gled mod nord. Også i vores kvarter var der uro. Vi var efterladt og måtte også søge nord på ligesom vore lotter. Den 22. april om morgenen drog vi så af sted efter eget valg. Det var 4. dag i træk, vi var udsat for bomber og maskingeværer. Kompagniet rådede over fire personvogne, tre busser og to lastvogne. Rent bortset fra strabadserne var turen langs Storsjöen og Glommen en skøn oplevelse, der kun forpestedes af de tyske fly. Ad en pragtfuld, men smal vej kørte vi mellem de sneklædte fjelde

forbi det store "Tronfjell" mod Tynset. Uden for byen var en vejspærring. Marquardsen var sammen med Davidsen taget i forvejen og blev tilbageholdt her af oberstløjtnant Gausstad, som vi kendte fra Elverum. Det var en misforståelse, der måske bundede i hans kendskab til Davidsens militære uvidenhed. I mellemtiden var kompagniet blevet samlet, og oberstløjtnanten kom til stede. Mange norske enheder tog nu mod Røros og gik over grænsen til Sverige. Vi kunne intet stille op nu, hvor heller ikke major Rød havde nogen styrker tilbage. Vi forklarede mandskabet situationen. Der var kun to reelle muligheder enten at gå over fjeldet til Lillehammer eller gå over grænsen til Sverige. Vi havde ingen udrustning til at gå igennem den dybe sne og måtte vælge den sidste mulighed. Mange ville følge os, og styrken viste sin taknemmelighed, for det vi havde gjort. Vi fik endog et "leve" med på vejen. Oberstløjtnanten ville gerne have vi blev, men situationen var håbløs. Jeg havde det pudsige træf at møde ejer-

manden af den bil (Ford 39) jeg havde rekvireret tidligere. Vedkommende var afdelingslæge og glad for at få sin vogn tilbage i hel stand. Oberstløjtnanten gav os en passerseddel og en billetrekvisition til toget til Røros. Før afrejsen mødte en lille deputation for at tage afsked med os. Rekylgeværskytten "52" førte ordet, det var ham, der med sit gevær, uden trefod, men på nakken af en mand skød et tysk fly ned i Rena og beskadigede et ved Steinvik. I Røros kom vi, efter at have skiftet til civilt tøj igen, med en åben lastvogn, som skulle køre nogle sække hø til grænsestationen. I løbet af en time var vi ved Malmagers paskontrol. Over alt var der dyb sne. Fra den norske toldstation var der et 12 km. bredt "Ingenmandsland" over til den svenske toldstation, og den smalle fjeldvej var endnu ikke farbar for biler, hvorfor vi måtte leje en bondemand til at transportere os i hestetrukne slæder. Midtvejs blev vi standset af en svensk militær grænsevagter.

Rena bombes. Tysk fly til højre i billedet.

Alle 4 i norsk uniform. Tv. Makke, Gunnar, Neerbek og Harald.

Boisen filmer. Jeg står i midten. Marquardsen helt t.h.

Steinvik skole.

Premierløytnant Gunnar Martin H. Langberg
har under felttoget i Norge 1940
deltatt i forsvaret av Fedrelandet.

fra 14. april til 1. mai

Norge takker Deg
for Din innsats i Frihetskampen.

Hege

ATTER I SVERIGE

VI FIK LOV TIL at passere og nåede til Fjällnäs Turiststation, der var bevogtet af svenske beredskabsstyrker. Vagten, der havde standset os, havde åbenbart ringet til stationen, for da vi ankom ved midnatstid, ventede der os veldækket bord. Vi slugte begærligt nyhederne fra de svenske aviser, særlig dem hjemme fra Danmark.

Næste dag den 24. april tog vi, efter at have afgivet rapport til den vagthavende officer, med banen ind i landet og stoppede for en dag i Furåsdaalen. Hertil ankom i løbet af natten og næste dag 5-600 flygtninge fra Norge, og fra dem erfarede vi, at tyskerne havde været lige i hælene på os og nu havde nået Rörås, efter et heftigt bombardement. Fra Furåsdaalen blev vi pr. lastvogn kørt til Hede, og her begyndte vores trængsler, idet vi blev opført i et flygtningekartotek med internering for øje. Da vi ikke havde tilstrækkelig med penge til hurtigst muligt at rejse til Stockholm, gik vi rundt til byens honoratiore for at få et mindre lån til rejsen. Det lykkedes omsider at få landfiskalen til at overtale præsten til at låne os 80 kr. Vi sneg os tilbage til vores bagage og lejede en bil til Röjan, hvorfra vi tog med natekspressen til Stockholm. Desværre havde vi kun penge til billetter til to af os, men en forstående banefunktionær på centralstationen eftergav os resten.

Vel ankommet til Stockholm besøgte vi det norske gesandtskab, hvor man dækkede vore udgifter samt udbetalte os et beløb for tiden i den norske hær. I den svenske hovedstad tilbragte vi 3 uger, hvor vi kunne tænke lidt over tingene og gøre status. Vi var lidt skuffede over tiden i Norge. Det var der egentlig ikke nogen grund til. Landet blev overrasket ved tyskernes angreb, ligesom Danmark blev. Ingen af de to lande havde ofret de nødvendige økonomiske midler på Forsvaret, men i Norge ville regeringen ikke opfylde tyskernes krav, der bl.a. gik ud på, at Quisling skulle være regeringsschef, og så var krigen en kendsgerning. Det er klart, at nordmændene havde det svært med mobilisering og meget andet over for en velorganiseret invasion af tyske styrker,

hvor en improviseret britisk støtte ikke var nok for nordmændene, som dog holdt længere ud end franskmændene. I en biograf så vi os selv i en forfilm, optaget af Boisen og Theodor Christensen i Norge, og vist af "Paramount ser og hører alt". Vi fik lejet et værelse, men så havde vi ikke meget tilbage af de udbetalte penge. Vi fik udleveret spisebilletter, der gjaldt til en række billige cafeer med navnet "Norma". Vi var da glade for at få noget at spise, men opholdet i byen var ikke behageligt, selv om der var oplevelser nok. Især traf vi mange svindlere, der kunne love både det ene og det andet. Det var især danskere, der var kommet herover sikkert for at undgå straf hjemme. Vi havde jo ingen penge, så folk mistede hurtigt interessen for os. Kort efter vores ankomst til Stockholm rejste Harald hjem. Han tog færgen uden at blive antastet, selv om hans norske bajonet stak op af rygsækken.

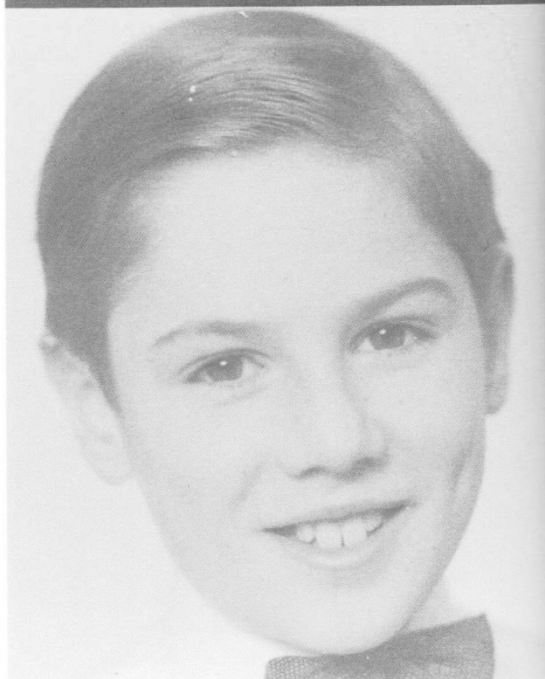
Vi gik dagligt på hovedpostkontoret for at høre efter post, men forgæves. Dog, en skønne dag var der et telegram til os fra Ljunbyhed. Det lød: "Har brug for jer. Søg forbindelse straks. Brev følger. Danske officerer. Feilberg." Vi besvarede det hurtigt, bad Feilberg om at ringe, hvad han gjorde. Vi tog dagen efter (d. 12. maj) toget fra Stockholm, og glade var vi ved atter at se danske soldater med oberst Helge Bennike i spidsen. Han var den 9. april, da regeringen opgav at gøre modstand, på dramatisk vis taget med dele af 4. Regt. til Sverige. Det var mit regiment, så jeg kendte de fleste af officererne. Fra at være interneret ved ankomsten til Sverige, havde styrken nu fået sine våben igen og deltog i forsvaret af Lungbyheds flyveplads, når der var alarmering. Det var der netop, da vi ankom. Svenskerne frygtede stadig en tysk invasion. Tiden gik. Obersten havde kontakt med den norske militærattaché, der ville forsøge at skaffe styrken til Norge. Den 20. maj måtte Det Danske Kommando i Sverige betragtes som opløst, idet mange allerede var rejst hjem. De, der blev, var mest officerer, som håbede på at kunne komme til at gøre en indsats.

ved at føre dele af 4. Regt. til Sverige og nu havde forsøgt at få opstillet en dansk brigade her. Han havde mistet sin søn, prljt. Erik Bennike, der under en sabotage blev dræbt af en HIPO-mand. Knudtzon havde fået til opgave af general Gørtz at rejse til Sverige og tage ledelsen af alt dansk militært personel. Med øjeblikkelig virkning tog han kommandoen og forbød folk at forsøge at drage til England eller tilbage til Danmark. Alle ville snarligt få en indkaldelse til forskellige forlægninger. Tilladelse hertil var givet fra svensk side. Der var megen snakken frem og tilbage. Vi var nogle stykker, der havde undgået at blive interneret af tyskerne d. 29. aug., bl.a. E.H. og Holck, mens Knudtzon hørte til de passive under besættelsen, så ham stolede vi ikke på. Desuden var han så fræk at omtale oberst Ørum som en straffet mand, man ikke kunne have noget at gøre med. (Tyskerne havde dødsdømt ham, men det lykkedes fra dansk side at få ændret dommen til livsvarigt fængsel, den såkaldte "Lex Ørum"). Der var megen diskussion den aften mellem de folk, der støttede gen. Knudtzon og os "oprørere", der ikke igen ville underlægges det gamle regime. Vi sagde fra over for ideen om at samles i forskellige forlægninger, hvor vi frygtede at skulle blive til Krigen var forbi. Det blev taget os meget ilde op. Efter at være kommet tilbage fra Sirekøbing, boede jeg sammen med Tonnesens, han havde været på et teglværk ved Ystad. Familien var nu flyttet til Stockholm, og vi fik os en lejlighed i Torsgatan 43 sjette. I foråret 1944 flyttede vi til Rindögatan 34 tredje, Gärdet.

På altanen i Rindögatan (hos Tonnesens). Vi fik alle i "Ligaen" udleveret en brigadeuniform. Den fik jeg ikke brug for, da den kun var beregnet for dem, der tog hjem med Brigaden (5. maj 1945).

Chrester

var dog det sovjetiske, hvor Mme Kollontay kun tillod, at man kom ind i entreen, hvor man så under opsyn måtte aflevere sit budskab gennem en lem i døren. Ebbe Munck, der havde nær kontakt til Ligaen, har jeg også besøgt med oplysninger.

Senere da han var hofchef hos dronning Margrethe, mødte jeg ham på en Englandstur i toget fra Harwich til London. Han havde fri, idet Dronningen var på bryllupsrejse med prins Henrik (1967). På hjemvejen løb vi sammen på Englandsbåden, hvor også den pensionerede oberst E. Freisleben var med, så vi tre hyggede os den halve nat med at give drinks på skift, spille kort og snakke. Ebbe Munck fortalte, hvordan han havde fået turen betalt ved at spille på heste forskellige steder i Sydengland. I en lukket Cafe i Stockholm adskilte og ompakkede vi, Tonnesen og jeg, plus et par hjælpere, et stort antal Husquarna maskinpistoler, som skibsreder A. P. Møller havde finansieret købet af. Erling Foss var med til at pakke en enkelt gang.

Der var efterhånden temmelig meget at bestille, så i løbet af foråret 1944 blev flere ansat, kriminalbetjentene Thorkild Andersen, Povl Berthelsen, Carl Villumsen og Kaj Christiansen, sidstnævnte var overkriminalbetjent og kapt. af reserven. Noget senere Knud-Erik Østbirk. Sammen med Berthelsen lavede jeg ulovligt indbrud i Gunnar Larsens (ministerens) tomme lejlighed, det gav dog ikke nogen oplysninger, men jeg fik da lært lidt om, hvordan man undgår at efterlade spor. Christiansen lærte mig også grundprincippet i afhøringer. Fra engelsk side ville man gerne have 6 danske officerer til uddannelse i England. De skulle fordeles i regionerne i Danmark og nedkastes med faldskærm. Så vidt jeg ved, blev de udtaget af den lille generalstab efter samarbejde med Ligaen og Ray på den engelske legation. Det blev E.H., Holck, Vang, hans svoger prljt. Kofod, kapt. Helk og Bork-Andersen, i alt seks, der fløj fra Bromma lufthavn i foråret 1944. Deres Motbøger (til vin og spiritus) nåede vi at inddrage på kontoret. Tonnesen og jeg hentede af og til på særlig bevilling vin m.v. til Nordentoft på Systembolaget. Jeg husker vi en gang hentede en større mængde, der skulle sikkert fejres noget særligt, måske invasionen i Normandiet d. 6. juni. Vi stillede flaskerne op i militær orden og anbragte et skilt påskrevet Hustropperne (brugt om livgarden), som var Nordentofts regiment. Han var ellers en alvorlig herre, men kom dagen efter ind på vores kontor med en flaske snaps og sagde: "En hilsen fra hustropperne." En dag blev jeg kaldt ind til ham og fik at vide, at det nok var bedst, at

jeg fik opereret mit venstre øje, der skelede lidt. Det skete på Karolinska Sjukhus. Begrundelsen var, at jeg ved dette indgreb var mindre let genkendelig, hvad jeg opfattede som et tegn på, at jeg på et eller andet tidspunkt skulle arbejde i marken, hvad der også senere blev tilfældet. På Nordentofts kontor var et stort solidt pengeskab med kodelås, som kun han og Mørch måtte kende koden til. En aften, hvor Mørch og jeg var alene om arbejdet, kunne han ikke finde ud af koden. Jeg havde tit set en af cheferne åbne skabet, så jeg tilbød min hjælp, som han modtog uden bagefter at bebrejde mig noget, da opgaven lykkedes, men da var jeg også noget yngre. Der kom mange for at besøge Nordentoft, et blandet selskab, hvor det var svært på forhånd at vide, om det var "Skidt eller Kanel", den enkelte kunne levere. Han satte derfor mig til at installere et alm. ringeapparat i forkontoret hos sekretæren frk. Graae og en kontakt under hans egen skrivebordsplade, når han derefter blev træt af at høre på gæsten, trykkede han diskret på knappen. Klokken ringede ude hos sekretæren, som kom ind og meldte om en vigtig samtale til chefen, som beklagede, at "audiensen" var forbi. Af og til fik Tonnesen og jeg i week-enden besøg af gamle venner fra den nyoprettede Danske Brigade, Neerbek, Buchwald, K.W. Hansen m. fl. Vi hyggede os, så godt vi kunne, tog en tur på "Skansen" eller sad hjemme hos Tonnesens. Da jeg havde boet et stykke tid hos dem, flyttede jeg til et lejet værelse. Det er rart at have sit eget. Ellers havde vi i vores sparsomme fritid ikke så meget at lave ud over disse besøg, men en masse biografter blev det da til. Hjemmefra var de film, vi interesserede os for jo forbudt. Jeg nåede at se ca. 50, mest engelske og amerikanske.

Stockholm 1944. Buchwald (nærmest), fra venstre Inge og Hans Tonnesen og Neerbek.

ILLEGALT TIL DANMARK.

EN DAG I OKTOBER 1944 blev jeg kaldt ind til Nordentoft, som spurgte om jeg ville tilbage til Danmark og arbejde videre i efterretningstjenesten. Det ville jeg naturligvis gerne. Af frk. Graae fik jeg så udleveret rationeringsmærker, et legitimationskort med navnet Jacobsen og en Waltherpistol (7,65 mm), desuden dobbelt løn i danske penge for en måned med den bemærkning fra frk. Graae: "Vi ved jo ikke, om vi ser Dem igen". Jeg tog så toget til Malmø, hvor havnekaptajnen Wahlquist, der havde en aftale med Ligaen, sendte mig med fiskerbåd af sted om aftenen (26/10) ud til et dansk skib midt i sundet. Der var 2 sabotører foruden mig, dertil en del kasser med maskinpistoler. Hvis vi blev standset af tyskerne, var en dækshistorie omsonst. Skibet kom fra Bornholm og havde for lidt brændstof til at nå København. Vi gik derfor ind i Rødvig, da det slap op, så det var med sejl det sidste stykke. Der lå en masse både i havnen, også tyske. Nu ville skipperen vide, hvem vi var. Han var grønlander og godt beruset. Jeg måtte true ham med min pistol for at komme

i land, kajplads kunne vi ikke finde, så jeg gik i land hen over et par både, med min nye mappe, blød hat og pæne frakke, heldigvis var det mørkt. Da der var god tid, til der kom et tog til Kbh, gik jeg ind på en restaurant og fik lokket en øl ud af betjeningen. Det var svært lige at vænne sig til at være hjemme igen, man måtte undgå at ryge den gode tobak, når der var andre tilstede. Jeg kom godt til hovedstaden og meldte mig, som jeg havde fået besked på, til prljt. O. Blixenkron-Møller på Østerbro. Her fik jeg ordre til at tage til Esbjerg og melde mig til prljt. Henning Rothwitt-Nielsen, som var chef for den mil. efterretningstjeneste i Sønderjylland/Fyn (Region 3/4) Jeg skulle være hans stedfortræder under dæksnavnet Mac. Desværre var der folkestrejke i Esbjerg, da jeg kom til Odense, og jeg måtte blive der et par dage. Heldigvis havde jeg en kontakt her, Martha og Verner Balslev, Kongensgade 71. Harald var forlovet med deres datter Inger.

Politikreds **Legitimationskort**
 Nr. 1. for
danske Statsborgere.

Navn Georg Anton Jakobsen.

Stilling Repræsentant.

Bopæl Fuglebakkevej 66.

Født d. 1 / 2 1917 i København.

Indehaverens
 Underskrift G. A. Jakobsen

Fredrikshøjsberg Folkeregister
Folkeregistrationskontor 9 A, St.

d. 20 / 7 1944.

Espersen

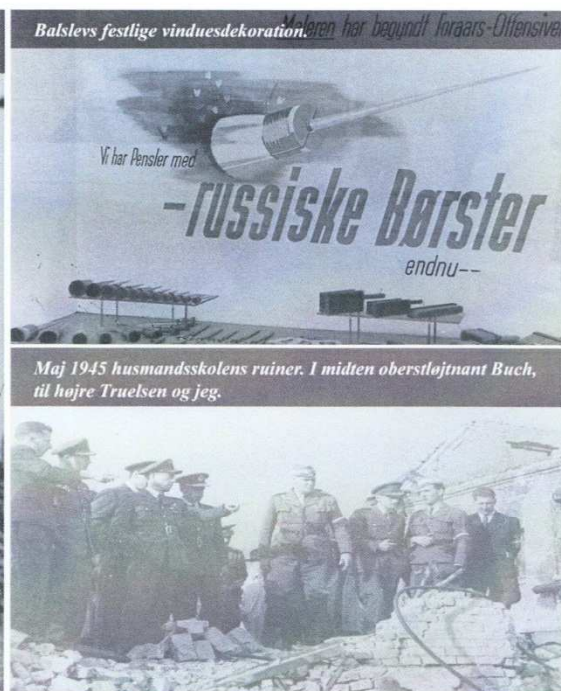
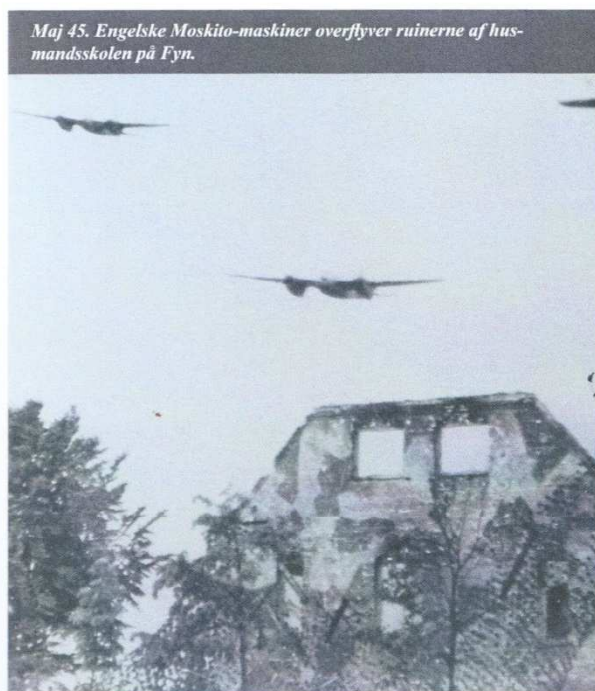
Kortet skal altid medføres.

O. O. B. & Co.

EFTERRETNINGSTJENESTE I SØNDERJYLLAND/FYN.

MED ET PAR DAGES forsinkelse ankom jeg til Esbjerg og traf på en bestemt adresse Rodtwitt-Nielsen (kaldet Victor), hans dæknavn var Cutter. Hans hold bestod i øvrigt af hans sekretær Karen Årsleff, søløjtnanterne P.H.H. Wille-Jørgensen(Sonny) og N.F.Z. Jessen(Nolfi, navnet på et kendt sengefirma med et slogan om deres produkt, der lød nogenlunde sådan: Rart om dagen, blødt og behageligt om natten). Desuden var der oversgt. B. Thøgersen og kornet M.A.S. Lund samt telegrafisten Niels A. Albreth, dæknavn Matthew. Jeg var som sagt Rodtwitt-Nielsens næstkommanderende og stedfortræder. Sekretærerne i alle Regionerne var medicinstuderende, som professor Chiewitz havde skaffet. Inden en mand kunne blive efterretningschef i en Region, måtte han, hvis han var gift, aftale med sin kone, at de blev separeret. Det blev gennemført af sikkerhedsmæssige grunde. I Esbjerg blev jeg indkvarteret i en villa hos to ældre damer, den enes mand var havneingeniør, så vidt jeg husker, var de skilt, og manden pro-tysk. Vi måtte i øvrigt forlade byen i hurtig og hast allerede et par uger efter min ankomst. Stikkeren Anna Lund var ved at få kontakt med os gennem en kiosk, hvor vi modtog breve fra forskellige kilder. Vi forlagde derfor residensen til Odense. Stor var min forbavselse, da det viste sig at være hos Balslevs. Forklaringen var, at Verner B. var en dygtig "brevdue-mand", kendt af vores Efterretningstjeneste igennem mange år og tidligere tildelt Tjenestens ærespræmier. At han også havde sans for underfundig humor viste en fin udstilling i et af forretningens vinduer allerede i 1942. På en stor plakat stod: "Maleren har begyndt Foraars-offensiven. Vi har Pensler med russiske Børster- endnu". Udstillingen bragte ham i svær knibe både over for danske og tyske myndigheder. Russiske børster er et fagudtryk, og han troede da, at Hitler var arkitekt. Balslev blev frifundet. Det var så vores samlingssted resten af krigen. Arbejdet til daglig bestod i at skaffe så mange værdifulde oplysninger som muligt til brug for de Allierede. For det første blev det gjort gennem de kontakter, vi havde i forskellige byer. En af de vigtigste kontakter var fyrmester E.F. Brandt-Petersen på Kelds Nor, han kunne oplyse om den tyske skibstrafik igennem Store Bælt. I begyndelsen gik hans informationer over Kbh., men da det blev for vanskeligt at få meddelelser om skibsbevægelserne denne vej, fik han i januar 1945 sendt sine oplysninger gennem "Matthew" vores telegrafist. På den måde kunne man, hvis man var heldig med sendetiden, i London have helt friske oplysninger fra Store Bælt 1 time efter Brandt-Petersen havde sendt dem. Mange oplysninger fik vi ved enkeltvis at køre rundt i

området ad en i forvejen planlagt rute på cykel, som vi tog med i toget til et passende sted, hvorfra cyklen blev brugt. Vi noterede os så de tyske enheders placering på vor rute. Foruden en dækhistorie om familieforhold havde vi en mappe med forsikringstilbud fra selskabet "Trekroner". Jeg fik nu ikke tegnet noget, men jeg ved da, at nogle af de andre gjorde. Som et kuriosum kan nævnes, at jeg efter Krigen fik tilbud om en stilling i Selskabet. Vi havde også en fin forbindelse til en kiosk, hvortil vores kilder sendte oplysninger, også Odense Jernbanestation var til megen hjælp. Det indsamlede materiale blev maskinskrivet og fotograferet med vores Leica-apparat. Filmen blev så i en kasette afleveret i Kbh. De meget vigtige oplysninger blev telegraferet til London. Telegrafisten havde en særlig kode, som kun han kendte. Inden han sendte teksten videre blev den kode ved brug af det såkaldte "Lommetørklæde", som også blev benyttet til at afkode meddelelser fra England. GESTAPO-hovedkvartererne (Shell-huset i Kbh. og universitetet i Århus) var tidligere blevet ødelagt af Royal Airforce (RAF). Nu bad vi på egne og andres vegne telegrafisk England (SOE) om, at den samme skæbne måtte overgå Husmandsskolen på Fyn, der tjente samme formål for tyskerne. Det tog nogen tid. SOE ville vide alt om tysk luftværnsskyts placering i et nærmere bestemt område omkring målet. Man ville ikke oplyse en bestemt dato for et eventuelt angreb, men det skete d. 17 apr. 1945. Luftalarmen gik i gang midt på dagen. Vi, der var hos Balslevs, skyndte os ud på altanen og så på. Et antal Moskitobombmaskiner ledsaget af jagermaskiner fløj hen over det opgivne mål, der var camoufleret med net, vi havde oplyst om det, men først ved 3. overflyvning var man sikker og jævned Skolen med jorden. Desværre gik der også en del danske boliger med i købet. I maj måned efter Krigen var den deltagende besætning på besøg på stedet, bl.a. vice-airmarshal sir Basil Embry. Han havde selv tidligere i Krigen deltaget i mange luftangreb, men med den høje rang han havde nu, var det egentlig ikke tilladt ham at deltage aktivt. Med under besøget var også major Svend Truelsen, der, i den vanskeligste tid, var chef for den illegale danske militære efterretningstjeneste, af feltmarschal Montgomery betegnet som "Second to none". Det fik jeg en skrivelse om efter Krigen underskrevet af general Gørtz. Desværre sendt til mig gennem hans hjælper Schjødt-Eriksen. En gang imellem når vores lille team var samlet, skiftedes vi til at læse op af "Peter Plys". Det var Victorias idé, og det gav os lidt afslapning i en hård tid. Vores forbindelse med ledelsen i Sønderjylland, Region

3 (kapt. Aa Højland-Cristensen) og Fynsledelsen, Region 4 (oberstløjtnant H. Buch) var yderst sparsom, dog havde jeg en fin forbindelse til E.H. Jensen. Vi var taget til Sverige sammen og havde begge arbejdet hos General Motors, som tidligere beskrevet. Nu mødtes vi igen. Han som faldskærmsmand (Fynsledelsen) tilbage fra England, og jeg som efterretningsmand tilbage fra Sverige. Han fortalte mig engang, hvordan han sikrede sig mod at blive overrasket af tyskerne. Der var en dør ud til haven i det værelse han havde lejet. Han havde to håndgranater liggende klar ved siden af døren, i tilfælde af ubehageligt besøg kunne han smække døren op, smide håndgranaterne ud i haven, en til hver side og løbe ud, mens han affyrede et par byger fra sin maskinpistol, herefter måtte han handle efter, hvordan situationen udviklede sig (hvis han var i stand til det). Der blev heldigvis ikke brug for planen. En dag, jeg var på vej op til Balslevs, blev ejeren af en lille avisbutik i nærheden likvideret af en tysk patrulje, sikkert HIPO-folk. Det så grimt ud, han havde et hul midt i panden. Nogen tid senere var jeg en aften på vej fra Balslevs og gik ad Kongensgade, da jeg så en tysk patrulje et stykke nede ad gaden. En cyklist var på vej. Jeg advarede ham, desværre vendte en af tyskerne sig i det samme om, og hele patruljen kom løbende. Jeg fik stukket en maskinpistol i maven og på dansk spurgt om, hvad jeg havde sagt, så der var ingen tvivl om, at det var en HIPO-mand. Jeg kendte jo ikke cyklisten og refererede derfor korrekt, hvad jeg havde fortalt, jeg måtte fremvise mit (falske) legitimationskort, blev forhørt og truet med at blive skudt, hvis patruljen

mødte mig igen. Vi kunne nemt risikere at støde på hinanden senere, så jeg skyndte mig tilbage til Balslevs, der gav mig logi for natten. Noget vi ellers af sikkerhedsmæssige grunde søgte at undgå. Jeg kunne godt se bagefter, at jeg ikke havde handlet særlig smart. Mit kvistværelse ude i byen var et pigeværelse, der hørte et sådant til hver lejlighed. Det var indrettet med en ringeklokke, så "Herskabet" kunne ringe til værelset, hvilket de lovede at gøre i en nødsituation. Hvis det blev tilfældet, kunne jeg let komme ud ad vinduet og gå langs tagrenden til et tomt værelse. Da 8. Armé nærmede sig den danske grænse, fik Rodtwitt ordre til at søge kontakt med en navngiven person i de engelske styrker, der forventedes snarest at komme til Danmark. Han tog af sted, mens jeg overtog kommandoen, indtil han kom tilbage nogle dage senere. I Svendborg gav en skibsfører Claussen os gode oplysninger fra Kiel, han leverede svinekroppe til Tyskland og fik vist kolde fødder i slutningen af Krigen. For at redde sit skind gav han Rodtwitt et flot tilbud om en stilling i rederiet, når Krigen var slut. Jeg blev af Schou efter Befrielsen spurgt om, hvordan det hang sammen, idet vi fortsatte vores virksomhed nogle måneder endnu. Jeg måtte fortælle, hvad jeg vidste. Det var ret pinligt for mig. Trods advarsler tog Rodtwitt stillingen. Som ventet tog det kun et par år, før han blev fyret. Han kom ikke tilbage til hæren, men fik en stilling ved Flyvevåbnets Jordtropper, hvor han endte som kaptajn. Han var dygtig og gjorde et fint stykke arbejde under Krigen, men det kneb med moralen. Vi så aldrig hinanden senere.

KRIGEN FORBI

SÅ KOM DEN 4. MAJ 1945, som vi fejrede hos Balslevs. Han havde gemt nok til at gøre dagen festlig. Min Familie kom så herover til Odense. Min mor vidste ikke, at jeg var i landet. Hun havde også min uniform med. Et par dage efter hentede jeg min bil hos Leif Max-Madsen. Den blev taget ned fra opklodsningen, fik sat akkumulatoren i og fyldt frisk olie og benzin på, så var den klar igen. Jeg fik lov til at sætte et par militære nummerplader på bilen, som erstatning for de civile plader, jeg i sin tid afleverede. Vi flyttede til Kolding kort tid efter 5. maj, fik hovedkvarter i Missionshotellet og begyndte samarbejdet med englænderne. Kaptajn Kjeldsen, der var kompagniets næstkommanderende i min rekruttid og nu havde overtaget tyskernes parkområde ved Kolding, gav Sonny og Nolfi kørekort. Han var mil. motorsagkyndig. Det kostede os kun en kasse øl for hver, plus mit udsagn om, at de kunne køre bil. Vi kom også i Østbirk en del hos dommer Lützen og familie, som Victoria kendte. Hun blev i øvrigt i sommerens løb gift med Sonny, og hele vores lille sektion var med til brylluppet. Toldstrup havde inviteret repræsentanter fra regionerne i Jylland/Fyn til møde i Randers d.20. maj 1945. E.H. Jensen skulle repræsentere Region 4 (Fyn), men var forhindret og bad mig tage derop i stedet. Det var første gang, jeg så Toldstrup og hans folk. Jeg havde uniform på, hvilket ikke var særlig populært. Det var også her, jeg mødte Annie, men vi lærte først hinanden at kende senere. Der var mange til stede, og efter det mere formelle var der middag med underholdning af nogle af gæsterne. Jeg husker, at Annie og en anden af kurererne (Kirsten Døssing) sang: "Sur, sur sur lille bi omkring." Der var også en del englændere og nogle amerikanere til stede. Jeg forblev ved efterretningstjenesten sommeren over og kom derfor ofte i Vesterport i Kbh., hvor Tjenesten holdt til. I efteråret blev jeg beordret til at møde en amerikansk general (Jackson) sammen med andre danske officerer, der havde haft efterretningsopgaver under Krigen med at skaffe oplysninger om Atlantvolden langs den jyske vestkyst. Vi startede i Esbjerg og endte i Hanstholm, hvor tyskerne, da Krigen sluttede, havde været i gang med at installere reservekanonerne fra slagskibet "Tirpitz". Det var meningen, at en tilsvarende opstilling i det sydlige Norge med disse langtrækkende kanoner skulle gøre det muligt at dække indsejlingen til Skagerrak.

E.H. blev ikke længe i Efterretningsafdelingen, han havde søgt om at blive optaget på Generalstabskursus, men trods sin gode begavelse og viden fik han afslag. Det var mindre dette, der forårsagede, at han søgte sin afsked fra Forsvaret,

men mere det, at en langt mindre egnet officer ved Afdelingen blev optaget. E.H. søgte og fik derefter stillingen som motorsagkyndig i Svendborg. Tonnesen kom senere til det nyoprettede Flyvevåben, hvor han som tidligere nævnt forulykkede over Kattegat og aldrig senere er fundet.

Jeg fik en skriftlig tilladelse til at besøge Sverige. Det var rart at kunne forsyne sig med varer, man endnu ikke kunne få i Danmark. Transporten over Sundet foregik i Tjenestens Motorbåd, der under Krigen blev brugt til illegale transporter. Den 11. sept. vendte jeg tilbage til Ingeniørregimentet. I nov. måned var Vang og jeg til en fest, der foregik hos Daphne Wakelen i hendes bolig ude på Amager. Annie havde lært hende at kende under Krigen i Sverige. Hun arbejdede i den britiske Ambassade. Vi har besøgt hende flere gange (i England) og omvendt. Annie korresponderer stadig med hende. Desuden var der Gyberg og andre Toldstrup-folk til stede. Vang havde fået mig med, idet han påstod, der manglede herrer, hvad der i øvrigt ikke var tilfældet. Bortset fra det, var det en hyggelig fest. Daphne havde jo de varer, som vi havde savnet under Krigen. Da vi skulle hjem, var det blevet en smule snevej, jeg havde tilbudt at tage Annie med. På vejen var jeg så uheldig at skride ind i et skilt, der markerede en fodgængerovergang. Skaden var ikke stor hverken på vognen eller skiltet. Ved min hjemkomst fortalte min moder mig, at politiet havde ringet og meddelt, at de gerne så mig på en station på Amager. Jeg meldte mig derude og forklarede sagen. Der var to spørgsmål, det ene, om jeg havde været beruset, det andet, om der havde været passagerer med. Svaret kunne kun være nej til begge spørgsmål. Jeg forklarede, at vognen var kaskoforsikret, så politiet mente ikke, der var grund til at gøre mere ud af sagen, men af nysgerrighed spurgte jeg, hvordan man havde fundet frem til mig. Joh, en patruljerende betjent hørte lyden fra en påkørsel og gik fra en smøge ud på gaden, hvor han så mig køre bort. Jeg fik alligevel en tilsigelse om at møde i Retten, men da dommeren hørte, at Staten ingen udgifter ville få, afviste han sagen. Jeg afleverede nu de militære nummerplader til E. H., som havde skaffet mig dem og fik af politiet et sæt civile i stedet.